

ТУРИСТИЧКИ ЕФЕКТИ САБОРА ЛОВАЦА НА ЗЛАТИБОРУ

TOURISTIC EFFECT OF HUNTER MEETING ON ZLATIBOR

Владимир Марковић*

РЕЗИМЕ: Сабор ловаца на Златибору као најмасовнија ловачка манифестација производи значајне туристичке ефекте. Осим економских ефеката, на Сабору је изражена и едукативна, културна, спортско-рекреативна и етичка функција. Како је ово најважнија ловно-туристичка манифестација која има међународни карактер, функције и фактори ове манифестације се осете и преко граница Србије. На основу истраживања указани су пропусни и недостаци, који се мањим изменама и бољом организацијом могу лако унапредити, чиме би ова манифестација у потпуности оправдала свој реноме и постојање.

Кључне речи: Сабор ловаца, хајка, Златибор, ловно-туристичка манифестација

ABSTRACT: Hunter meeting on Zlatibor as most popular hunter manifestation product constitutive tourist effects. Beside economic effect, hunter meeting products educate, cultural, sport-recreative and ethic function. As most important hunt-tourism manifestation which has international character, functions and factor of this manifestation products effect abroad Serbia. On the basis of research failures are indicated, which with minor changes and better organization can easily be improved, thus this event fully justified their existence and renown.

Key words: Hunter meeting, chase, Zlatibor, hunting-tourism manifestation

УВОД

Осим развоја индустрије, пољопривреде и саобраћаја, додатну опасност за многе врсте дивљачи представљају и предатори. Под појмовима заштите и бриге о дивљачи из предходне дефиниције, може се сматрати и одстрел „штеточина“. Србија је једна од ретких европских земаља у којој се бројност вука повећава. Највећи предатор на нашим просторима јесте вук. Бројност вука у Србији није свуда подједнака, те сходно томе ни закон о ловству не третира ову врсту подједнако на свим територијама Републике Србије. На

* Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад

територији АП Војводине вук је трајно заштићен, док је у централној Србији ван режима заштите. На неким просторима је његова бројност толика, да прави штете и ловачким удружењима и појединим сеоским имањима. Златибор је једна од планина Србије на којој је бројност вука толика да је редукција природне равнотеже од стране човека неопходна. Хајка која се низ деценија одржавала на овој планини, допуном и проширивањем садржаја временом је прерасла у традиционални Сабор ловаца на Златибору.

САБОР ЛОВАЦА НА ЗЛАТИБОРУ

Једна од најважнијих ловачких манифестација у нашој земљи јесте Сабор ловаца на Златибору. Ова манифестација је широко позната међу ловцима у Србији али и међу ловцима околних земаља. Сабор ловаца на Златибору се одржава сваке године у фебруару, и то већ 26 година за редом под покровитељством Ловачког савеза Србије. Сабор карактеришу разни програмски садржаји а то пре свега подразумева: изложбу ловачких трофеја, хајку на вука, хајку на лисицу, такмичења у ловном стрељаштву, едукацију ловаца, научно-стручна саветовања, презентацију и продају ловачког оружја и опреме, литаратуре... На сабору су неизоставни и културно-уметнички и забавни програми. Домаћи ловци долазе готово из свих крајева Србије. Иностранци ловци-туристи долазе из околних земаља као што су Црна Гора, Босна и Херцеговина, Македонија, Румунија и долазе ловци и из Словеније, Немачке, Украјне тако да овај сабор има и национални и међународни значај. Ова манифестација сваке године окупи у просеку око 1000 учесника. Рекордан број посетилаца је забележен за време "златног доба" ловства код нас, 1989. године када је у хајци учествовало чак 6000 учесника. Знатан је број и оних који нису ловци тј. учесници у самој хајци, а који ипак имају удела у остваривању економских, едукативних или културолошких ефеката. Наиме, присутан је одређен број пријатеља и родбине који су пратња ловцима, а велики је број и случајних гостију на Златибору који нису евидентирани јер нису уплатили котизацију за саму хајку, а ипак учествују на разним предавањима, изложбама или сајмовима и на тај начин учествују како на повећању финансијских ефеката тако и на личној едукацији и подизању нивоа свести о значају појединих врста и екосистема.

Изложба трофеја

Посебно значајан вид презентације достигнућа из области ловства представљају изложбе ловачких трофеја. Специјализованим ловачким изложбама презентују се резултати доброг газдовања дивљачи појединих ловишта, региона па и читавих држава. Данас су стручне изложбе корисне за многе пословне стратегије као што су: лансирање нових производа, отварање нових тржишта, побољшање односа са многим купцима и слично. Ловни туризам у СФР Југославији а посебно у Војводини је доживео експанзију након изложбе трофеја у Дизелдорфу, у Немачкој, 1954. године. На овој изложби су представљени многи трофеји из наше земље а међу њима посебно интересовање код стране клијентеле су изазвали трофеји европског јелена одстрељеног у ловишту "Козара" крај Бачког Моноштора. Трофеји овог јелена су носили епитет првака света пуне 22 године, и још су две године након тога делили прво место. Изложба

трофеја на Сабору ловаца привлачи велику пажњу. Поставка трофеја је традиционално разноврсна и богата. Посетиоци изложбе имају прилику да се упознају са роговљем срнадаћа, европског јелена и јелена лопатара, кљовама дивљег вепра, лобањама вукова и лисица, али и крзном вука и медведа. Добрим избором трофеја за излагање, организатори на веома успешан начин приказују значај доброг газдовања са дивљачи јер се поред добро развијених парогова и са великим бројем освојених СИС бодова, на изложби нађу и трофеји закржалих грла чији трофеји представљају тзв. „шкарт“.

Ловно стрељаштво

Ловачка такмичења су значајне манифестације у функцији популаризације ловачких вештина и знања и у функцији развоја ловно-стручне обучености и ловно-оружарске културе на што виши ниво (Прентовић, 2005). Такмичења у ловном стрељаштву служе провери стечених знања, вештина из области употребе и руковања ловачким оружјем.

Такмичења у ловном стрељаштву су обавезан програмски део сабора. Такмичење у ловном стрељаштву се одржава други дан сабора на стрелишту ”Зова”. Такмичења се одржавају у разним дисциплинама, тачније у њих пет. Дисциплине у којој се такмиче ловци су:

1. Покретна мета- силуета вука
2. Непокретна мета-силуета срнадаћа 200 m
3. Глинени голубови-трап
4. Кружна мета 400m, куп ”Први Партизан” Ужице
5. Ваздушна пушка-ловачки подмладак

Колико је ловно стрељаштво заступљено и популарно доказује податак да је чак код 42% испитаника управо ловно стрељаштво разлог за долазак на сабор ловаца.

ФУНКЦИЈЕ САБОРА ЛОВАЦА НА ЗЛАТИБОРУ

Економски ефекти

Пропаганда туристичке дестинације (у овом случају и Србије и Златибора) почиње најављивањем и обавештавањем јавности где и када ће се сабор одржати. Улога медија доприноси стварању слике о једној дестинацији и њеним карактеристикама. Састанци организатора, новинара, писаца и представника медија могу дестинацији донети велику корист уколико је састанак успео и ако су учесници задовољни напустили место одржавања манифестације. То значи да у зависности од успеха манифестације зависи и имиџ дестинације, као и даље пласирање на тржиште. Велики део утисака, које су учесници сабора стекли о Златибору, има своју пропагандну вредност за то место само један краћи временски период. Међутим, један део пропаганде има своју трајну вредност која се прожима кроз више деценија, а то су пре свега: штампани материјали са стручних предавања, фотографије и видео материјели од којих се многи и јавно емитују, затим купљена опрема, оружје, сувенири...

Васпитно-образовна функција

Пре почетка хајке сви учесници се упознавају са правилима понашања за време трајања самог лова. Овакав моменат има дубљи васпитни утицај јер ће многи ловци научено знање применити и у будућим хајкама или групним лововима.

Сабор ловаца на Златибору представља идеалну прилику да се ловци едукују из области гајења, заштите и коришћења дивљачи, као и да се упознају и са основама али и са достигнућима из области ловачког оружја и балистике. Осим тога последњих година на сабору ловаца су присутни и присталице разних невладиних покрета и организација које се противе хајци на вука. Ово је јединствена прилика да се на отвореној сцени пред великим аудиторијумом може водити директна полемика између дијаметрално постављених ставова ловаца и тзв. заштитара природе. На тај начин се укључује и јавност и ловци имају прилику да широј јавности јасно објасне шта је одрживи развој ловства, које се мере морају предузети при гајењу дивљачи и зашто је број предатора потребно одржавати на оптималној бројности.

Упутство за учеснике групног лова на вука- хајке

Упутство за учеснике групног лова на вука- хајке, представља једну од битнијих васпитно-образовних функција Сабора ловаца на Златибору. Учесник у групном лову на вука, дужан је да пре почетка лова попуни пријаву за лов, и преда је кориснику ловишта, односно организатору групног лова (хајке).

Корисник ловишта, односно организатор лова на вука, поред опште прихваћених принципа групног лова, дужан је да учесницима посебно скрене пажњу на: општа етичка начела, правила понашања за време хајке, дозвољено оружје за лов, одговарајућу муницију и калибар. Такође, организатор напомиње правац у коме је дозвољено да се пуца, мере безбедности, услови под којима долази до искључења из лова, начин завршавања лова као што напомиње да се сви учесници поступају према одредбама Закона о ловству, Закона о оружју и муницији, Правилнику о коришћењу ловишта и актима корисника ловишта која регулишу лов и коришћење дивљачи

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

За време трајања сабора ловаца вршено је анкетање ловаца. Циљ истраживања је био да се истраже разлози доласка на сабор, могућност повећања потрошње као и удео едукативног програма у мотивацији ловаца у вези са њиховим доласком.

Обрадом спроведених анкета добијени су следећи резултати:

1. Боравак ловаца на Златибору траје у просеку 2,7 дана. Кратко просечно задржавање је резултат што је велики број ловаца из околних места те углавном не остају на ноћењу. Такође велики је број ловаца које интересују само одређени садржаји сабора, те такве групе дођу само на један дан и остваре само једно ноћење.
2. Највећи број гостујућих ловаца односно њих 77% је смештено у приватном смештају, док је у хотелима смештено 23%;

3. Од укупног броја испитаника њих 95% су дошли сами, у док је занемарљив број оних који су дошли у пратњи породице или пријатеља који нису дошли поводом сабора;
4. Број гостију из Војводине је веома низак, односно свега њих 17 %. Ловци из Војводине су у највећем броју случајева и ловци са најдужим временом задржавања управо из разлога јер долазе са веће удаљености од већине других домаћих ловаца. Чешћим и квалитетнијим учешћем у локалним средствима јавног информисања број ловаца учесника на сабору би се могао повећати.
5. Чак 89% испитаника је одговорило да би посетило сабор без обзира и када би се одржавао у некој другој дестинацији а не на Златибору. Свега 11% испитаника посећује овај сабор због места одржавања истог. Иако велики број учесника не сматра неопходним да се сабор одржава на Златибору, ова дестинација је погодна из разлога остваривања додатних економских ефеката јер је једна од најразвијенијих туристичких дестинација у Србији. Осим тога велики је број туристичких знаменитости које се налазе у ближој околини Златибора, а које туристи а међу њима и ловци радо и често обилазе. Највећи број, тачније 42% испитана ловаца је потврдило обилазак Мокре Горе и етно села "Међавник".
6. Своје незадовољство у вези са ловним садржајем на сабору је изјавило чак 32% испитаних ловаца. Разлог незадовољства лежи у променама у структури организационог тима те прекиду успешне дугогодишње традиције. Највећи број сугестија је био у вези са лошом организацијом ловног стрељаштва. Када се ради о најмасовнијој ловачкој манифестацији неприхватљива је чињеница да се ловно стрељаштво организује на nižем нивоу него нека такмичења која имају само локални карактер. Гледајући са балистичке стране неки стручњаци сумњају у обезбеђивање адекватне сигурности по учеснике и гледаоце. Насупрот томе амбулантна кола која су била сво време присутна говоре о одређеној дози озбиљности. Осим на организацију ловног стрељаштва, сугестија је било и на необезбеђен паркинг простор на стрелишту, на непоштовање сатница, али и на слабу информисаност учесника о додатним садржајима.
7. Стручна предавања из области ловства готово да није посетио нико од учесника. Разлог овоме је био тај што осим што је изостало информисање учесника, изостали су и сами предавачи. Сабор ловаца је најмасовнија ловна манифестација те би се предавања из области ловства требала популаризовати. Од укупног броја испитаника свега 19% је заинтересовано да се едукује за време трајања сабора. Највећа интересовања су за едукацију из области ловног туризма и закона о ловству.
8. Када се говори о економским ефектима сабора закључено је да је финансијска добит од ловног стрељаштва приближна добити која се оствари учешћем у хајци. У хајци на вука у којој је учествовало око 700 ловаца скоро половина учесника су били из организационог удружења или из гостинских удружења те нису имали обавезу плаћања котизације.
9. Да би посебну пажњу требало посветити адекватнијој организацији ловног стрељаштва говори податак да чак 45% испитаника је изразило посебно интересовање за такмичење у ловном стрељаштву, док је посебно интересовање за хајку на вука изразило 33% учесника сабора. На трећем месту је изложба ловачких трофеја, док је најмању заинтересованост на сабору изазвала едукација.

ЗАКЉУЧАК

На основу анкетирања ловаца-учесника Сабора ловаца на Златибору, добијени резултати показују да стварно стање ове манифестације, односно да су оставрени туристички ефекти далеко мањи испод могућих.

Кратко задржавање већине учесника показује да је мала заинтересованост ловаца за дужим боравком, што је резултат малог броја комплементарних активности која се нуде гостујућим ловцима. Са обзиром да се Сабор одржава на Златибору, једној од водећих туристичких дестинација у Србији, која поседује велики број атрактивности која могу бити интересантна и за ловце, бољом организацијом се дужина боравка може успешно повећати.

Податак да је највећи број гостујућих ловаца односно њих 77% је смештено у приватном смештају, показује да су учесници Сабора углавном мање платежне способности. Да би се повећао број гостујућих ловаца, као и да би се продужио њихов боравак, добро би било када би се организатори понудили и организовали смештај за своје госте, било у приватним домаћинствима, било по хотелима и на основу квантитета и унапред договореног смештаја, обезбедили јефтинији смештај.

Скоро сви ловци на Сабор долазе сами, тј. мали је број оних који су дошли у пратњи породице или пријатеља који нису дошли поводом сабора. Проширивањем садржаја и укључивљем руралног и екотуризма (нпр. обилазак старих сеоских имања, или организовање фотосафарија) свакако да би привукли и остале љубитеље природе, а не само ловце. Како је мали број ловаца (11%) који посећују Сабор ловаца на Златибору искључиво из разлога што је место одржавања планина Златибор, лако се може закључити да се тенденцијом лошег организовања, ове манифестација може да изгуби своју популарност, масовност и репутацију.

Едукација је неопходна у свакој грани науке, па тако и у ловном туризму. Податак да су ловци који желе да се едукују, да унапређују своје знање и прате трендове у ловном туризму, у мањини је забрињавајући по наше ловство. За став да уопште не желе да се едукују из области ловства изјаснило се 52% испитаника, а интересантан податак је и то да 29% ловаца уопште није желело да одговори на питање да ли желе да се едукују из области ловства. Ово се може протумачити као податак да је стручни ниво знања ловаца у Србији на ниском нивоу и да имају аверзију према даљем напредовању. Ово је негативан тренд јер на овај начин изостаје групно едуковање и могућности да се у групним расправама дође до нових сазнања и подизања нивоа свести.

Како је анкетирањем добијен податак да је износ котизације за учешће у хајци 95% испитаника оценило као прихватљив, а свега 5% испитаника је одговорило да је котизација за учешће у хајци висока, то говори да мање повећање износа котизације не би изазвало негодовање или смањен број учесника, а добит би била већа.

Иако је многи деле мишљење да је централна активност Сабора хајка на вука, испитивањем се дошло до закључка да ипак највећи број ловаца овај сабор посећује због ловног стрељаштва, а да је хајка на вука тек други мотив доласка на Златибор. Ако се узме у обзир и то да ловно стрељаштво доноси највећу добит организаторима, онда је за очекивати да се ловно стрељаштво организује на далеко већем нивоу.

Из наведеног се може закључити да Сабор ловаца на Златибору, иако представља најмасовнију и најпознатију ловно-туристичку манифестацију у нашој земљи, није и најбоље организована. На основу истраживања указани су пропусти и недостаци,

који се мањим изменама и бољом организацијом могу лако унапредити, чиме би ова манифестација у потпуности оправдала свој реноме и постојање.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

10. Прентовић, Р., (2003), *Ловни туризам*, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад
11. Прентовић, Р. (2005), *Туристички аспекти ловачких манифестација*, Зборник радова Департмана за географију, туризам и хотелијерство број 33-34, Нови Сад
12. Прентовић, Р. (2005), *Ловно-туристички производ*, Туризам бр. 9, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад
13. Бјелац, Ж. (1998), *Туристичке манифестације у Војводини. Докторска дисертација*, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад